

La lectura de les dracmes ibèriques

M. CRUSAFONT I SABATER

PLANTEJAMENT DEL PROBLEMA

Com ha establert Villaronga, entre el 218 aC. i el 194 dC els pobles ibèrics varen emetre dracmes d'argent que copiaven les dracmes d'Empúries. També varen emetre divisors d'aquestes dracmes, amb models tipològics més variats. Aquestes emissions es situen en el context de les lluites dels ibers per la seva independència enfront de les ingerències externes, especialment en aquesta cronologia, la romana. L'àrea d'encunyació d'aquestes dracmes d'imitació s'ha de situar, especialment a Catalunya, amb una certa extensió vers la zona aragonesa més propera i l'àrea nord de València.¹

Deixant de banda, de moment, els divisors, sovint anepígrafs, hi ha un ampli conjunt de dracmes d'imitació que presenten greus dificultats de lectura. A grans trets, es podrien establir quatre grups de dracmes, en funció de la tipologia de les seves llegendes:

1. Dracmes amb llegenda grega EMPORITON, més o menys alterada.
2. Dracmes amb llegendes ibèriques que al·ludeixen a un topònim conegut.
3. Dracmes amb lectura ibèrica bastant regular, que apareixen amb força reiteració, però que no podem assimilar a un topònim conegut.

1. Tot l'aparell interpretatiu referent a les dracmes ibèriques, així com tot el recull de llegendes el traiem de l'obra de L. Villaronga, *Les dracmes ibèriques i llurs divisors*, Barcelona, Societat Catalana d'Estudis Numismàtics (IEC), 1998. Obviarem, per tant, la citació sistemàtica.

4. Dracmes amb lectures incoherents, sovint amb barreges de lletres gregues i ibèriques, generalment molt rares i amb una gran varietat de llegendes.

Els grups primer i quart són els més nombrosos i no sempre fàcils de destriar perquè hi ha llegendes imitatives d'EMPORITON tan corruptes, que hom pot dubtar si realment prenien aquest topònim com a model. El grup segon és molt reduït i també presenta algunes alteracions en les lletres, però, en general, no té problemes de lectura. Com ha demostrat Villaronga amb l'estudi acurat de les troballes, aquestes quatre actuacions no responen a un procés cronològic del tipus: *a*) EMPORITON, més o menys deformat — *b*) lectures intranscrivibles i sense sentit — *c*) topònims ibèrics concrets. Més aviat s'hi aprecia una distribució geogràfica, de manera que les llegendes més incoherents són les de llocs més allunyats.

La problemàtica de la lectura es produeix essencialment en els grups primer i quart, sobretot en aquest darrer. La qüestió és la següent: com s'han de llegir els signes alterats o bé no fàcilment assimilables a lletres gregues o ibèriques? Si no els podem llegir, no els podem designar dins d'un text i, per tant, per a indicar que estem parlant d'aquella dracma amb aquella llegenda no tenim altre remei que transcriure literalment una sèrie de signes amb caràcters singulars que ni els podem trobar en cap dels repertoris ni els podem pròpiament llegir. Vegem, com a exemple, la dracma amb lectura IIIIIIII, el cas més senzill. No sabem si l'hem de llegir com una sèrie de i, és a dir, a la grega o com una sèrie de pals verticals que en ibèric correspon al so *ba*. No cal dir que en aquest cas encara teníem una doble possibilitat de lectura; però, què fem per designar una dracma amb signes que no s'assimilen ni al grec ni a l'ibèric? És evident, doncs, que a efectes pràctics ens aniria molt bé trobar una fórmula que ens permetés una lectura convencional per poder designar aquestes peces. De fet, alguns autors, entre ells Villaronga, ja han fet moltes lectures amb un cert grau de convencionalitat tot corregint algunes de les alteracions que semblen més evidents, com ara les lletres ibèriques girades o les C quadrangulars inicials, llegint-les com les E gregues, però amb això no n'hi ha prou, perquè ens resta, encara una àmplia població de dracmes sense lectura.

Per sortir d'aquest atzucac, Gómez Moreno va emprendre una via al nostre parer desencertada: llegir els signes com si fossin llatins i, a més, amb un cert grau de sil·labització.² Creà així les llegendes convencionals CESTERLACE i CESA-BERO, tot fent convencions de lectura com ara:

1. Llegir com a CE, la C quadrada inicial, evidentment una E grega corrupta
2. Llegir com a S, és a dir, com si fos un signe ibèric la segona lletra de la primera dracma, evidentment una M grega, que seguia la E d'EMPORITON.
3. Llegir com una A l'òmega grega (!) de la primera lectura.

2. Ho recollim de l'obra de Villaronga, mencionada, p. 60.

Penso que la fórmula triada no podria ésser més inconvenient i ja Villaronga assenyalava que les dracmes en qüestió eren, clarament, del grup primer, és a dir, corrupcions evidents de la lectura grega EMPORITON. Calia, doncs, haver «salvat» almenys les lletres que clarament es corresponien amb aquest model. Si observem la pretesa CESTERLACE (vegeu taula I, assenyalada amb un asterisc), veurem que les dues primeres lletres són, les EM gregues, amb l'única correcció d'haver d'afegir el travesser del mig de la E. Té, encara, una omega grega i, en conseqüència, la lectura més lògica és EMTRLOR, que denota clarament que es tracta d'una corrupció d'EMPORITON. Pel que fa a la llegida com a CESABERRO (vegeu taula II, marcada amb un asterisc), conserva les lletres gregues EPRTO, amb petites correccions i només cal afegir-hi una segona O com a lectura de la O ibèrica, que té l'aparença de la nostra H. Per tant la lectura més lògica és EPRTOO, amb clara aproximació també al model EMPORITON.

Malgrat els seus greus inconvenients, la forma de lectura de Gómez Moreno ha fet una certa fortuna i és emprada avui sovint. Això demostra que hi ha una necessitat evident de trobar alguna forma per a llegir i, per tant, per a poder designar aquestes dracmes d'una manera senzilla i partint d'unes convencions una mica més lògiques i al més acostades possible a la realitat històrica. Com sortir, però, l'atzucac?

Hi ha hagut, i hi continua havent, prou especialistes en la moneda i fins en l'epigrafia ibèriques, però fins ara cap d'ells no ha fet una proposta, fora de la ja mencionada, que, a més, es limita a uns pocs casos. Nosaltres hem topat amb aquest problema en la preparació del nostre *Catàleg general de la moneda catalana* i, a manca de propostes, gosarem proposar una solució, tot i que no som especialistes en la matèria.

BASES DE PARTENÇA

Per començar, caldrà assajar d'entendre què volia escriure el gravador que féu els encunys de les dracmes ibèriques.

Un fet segur és l'actitud imitativa respecte a la dracma d'Empúries: la tipologia, idèntica, amb el bust femení a l'anvers i el pegàs al revers, ho demostra clarament. També la metrologia és inicialment concordant, per bé que més tard els pesos es varen afeblir per a acostar-se al denari romà. Aquesta intenció globalment imitativa la podem traslladar també a la llegenda, per a tots els casos en què hi veiem una forma corrupta de la llegenda EMPORITON. La corrupció d'aquesta llegenda en la major part de les dracmes ibèriques ens demostra també que el gravador no sabia grec i que aquelles lletres no les transcrivia sinó que les copiava amb més o menys encert. La barreja de lletres ibèriques en aquestes lectures sembla indicar que la llengua que generalment coneixia el gravador era la ibèrica, però tam-

poc no cal exagerar sobre aquest coneixement, perquè sovint els caràcters ibèrics apareixen alterats: girats, capgirats o simplement deformes. Pel que fa als signes singulars, podria ésser que el gravador s'hagués inspirat en altres alfabetes, com ara el tartessi, el púnic o fins i tot l'etrusc, com va suposar Guadan³? Villaronga conclou, amb tota lògica, que és ben difícil que fos així, ja que l'àmbit geogràfic de l'emissió de les dracmes, Catalunya i un entorn molt limitat, no permet aquestes suposicions.⁴

Per tant, el repertori iconogràfic de tipus de lletres del qual podia partir el gravador que feia els encunyats d'una dracma ibèrica, hem de concloure que es limitava a les lletres gregues que formen la llegenda EMPORITON i els signes de l'alfabet ibèric, en el grau en què el conegué. De tota manera, també és possible que, almenys en alguns casos, les alteracions en les lletres ibèriques no fossin fruit d'un mal coneixement d'aquests signes, sinó de l'adopció d'un signe ibèric alterat com a primera aproximació a un signe grec. I, en darrera instància, el resultat que el gravador obtingués devia ésser accessori, un cop acomplert l'objectiu principal de copiar la dracma d'Empúries amb la seva deessa a l'anvers i el seu pegàs al revers, cosa que assegurava el cop d'ull desitjat. Les petites lletres que apareguessin a sota devien ésser un complement de segon ordre. En aquest sentit, podem concloure que generalment el gravador no *volia* escriure tal o tal altra cosa, sinó, simplement omplir l'espai d'una llegenda, fos amb la forma més o menys aproximada d'EMPORITON o fos amb una sèrie de signes que fessin aquesta funció. Naturalment, totes aquestes consideracions només són vàlides per a les dracmes dels grups primer i quart que hem considerat al principi. Quan el gravador escriu, en ibèric, BARKENO o bé TARAKONSALIR, certament ja no pretén copiar aquella llegenda inicial, sinó gravar un topònim concret. I aquest darrer cas també es pot donar en aquelles dracmes del grup tercer que reiteren una forma ibèrica essencialment correcta, per bé que no tinguem encara la seguretat d'una ubicació, com és el cas d'un KERTEKUNTE, que sembla assimilable al poblat del castellet de Banyoles a Tivissa, o bé altres llegendes fetes en ibèric i que apareixen amb una certa freqüència. Les nostres consideracions es refereixen, doncs, a aquelles dracmes amb llegendes corruptes d'EMPORITON i a les que tenen llegendes ibèriques més o menys alterades o bé amb barreja de lletres gregues o ibèriques, peces en general rares i que són les que ens donen els problemes de lectura que abans hem esmentat.

Les bases de partença seran, doncs: el gravador copiava amb més o menys fortuna una llegenda grega amb les lletres EMPORITON, que no comprenia. D'altra banda tenia un coneixement més o menys acurat de l'alfabet ibèric. No és factible de pensar en altres influències.

A partir d'aquí, podem plantejar uns principis bàsics per a la transcripció:

3. Ídem, p. 57.

4. Ídem, p. 57.

1. Els signes anòmals presents a les dracmes s'han de mirar d'assimilar a algunes de les lletres gregues de les contingudes a EMPORITON o bé a signes ibèrics.
2. Qualsevol aproximació literal o estructural amb conservació de lletres a la forma EMPORITON s'ha de reconstruir preferentment seguint aquest patró.
3. És acceptable de llegir correctament les lletres ibèriques que mantinguin la seva estructura encara que estiguin girades o capgirades.
4. Es poden obtenir elements de substitució observant formes reiterades de substitució d'una lletra per un signe, per exemple un punt, per la O en cas d'EMPORITON.
5. En el cas d'una possible doble elecció substitutiva d'un signe per una lletra grega o ibèrica, ens inclinarem en un sentit o en l'altre segons el context de la llegenda, és a dir, en funció de com siguin la majoria de les altres lletres. No hi ha d'haver problema, però, a triar la que ens ajudi a una lectura que resulti fonèticament més favorable, un cop complerts els principis anteriors. Cal tenir present que no hi havia una intencionalitat en un sentit o en l'altre en gravar llegendes, sinó només la necessitat d'omplir un espai, sovint amb una aproximació al model.

LES FORMES ACTUALS DE LECTURA

Aplicant aquests principis hem anat fent la transcripció de les dracmes ibèriques que fins ara s'havien considerat il·legibles. Observarem fàcilment que en la immensa majoria dels casos les llibertats que ens hem pres –sempre, però, ajustant-nos als principis anteriors– no eren pas més àmplies que les emprades fins ara per a les lectures de les dracmes considerades llegibles.

Així, per exemple, Villaronga, en transcriure algunes de les dracmes considerades llegibles, aplica les solucions següents:

- Corregir lletres girades a les transcripcions de les dracmes 55, 62 i 91.
- Corregir les lletres invertides a la dracma 25.
- Completar manques de lletres a les dracmes 31, 79 i 117.
- Corregir la grafia de lletres a les dracmes 52 i 59.
- Prescindir de punts intercalats a la dracma 65 A.
- Prescindir de lletres existents a la llegenda a les dracmes 88 i 30.
- Interpretació forçada de signes que no es corresponen als ibèrics a les dracmes 39 i 44.

En aquest darrer cas, la dracma 39 apareix amb punts suspensius abans de les

...RTASALIRNAI en ibèric, però al *Corpus* del mateix autor⁵ es fa la transcripció completa d'aquesta dracma i abans d'aquestes lletres hi veiem una espècie de C quadrada allargada i posada al revés i una rodona. No pas, doncs, els signes ibèrics que completarien la primera part, ILTI, i que donarien la lectura final d'ILTIRTASALIRNAI. És clar que, en aquest cas, l'autor ha tingut present el parentiu d'aquesta llegenda en el seu conjunt amb d'altres del tipus ILTIRTASALIRBAN i la presència del lloc que l'assimila al grup de les peces d'Iltirta.

No pretenem pas fer crítica d'aquestes actuacions, que semblen ben raonables. Ben al contrari, volem fer veure que les llicències que ens prendrem per a poder completar la lectura de les trenta dracmes dels grups tres i quatre que han restat com a il·legibles no són pas gaire més agosarades de les que es fan normalment.

Cal dir, finalment, que les alteracions puntuals de les llegendes es donen també en les series regulars de les dracmes emporitanes on trobem formes com ara ENPORITON, EMPOREITON o EMPOAEITON, així com la substitució de la N grega per la N ibèrica. Per tant, tampoc no cal escandalitzar-se si ens permetem de fer altres correccions a fi d'arribar a una forma comprensible a partir d'una llegenda que el més probable és que no volgués dir res en concret sinó copiar el model emporità o bé omplir un espai buit en el context de la fabricació d'una peça imitativa.

Aplicant, doncs, els criteris i les correccions abans esmentats hem fet unes taules amb les lectures de totes les dracmes, tant les fins ara llegides com les que mancava per llegir, marcant amb un asterisc les noves interpretacions de les dels grups tres i quatre. No hem assenyalat amb asterisc les del primer grup, però la majoria no havien estat interpretades ni, per tant, llegides. Hem fet una primera columna amb les transcripcions exactes, és a dir, les llegendes tal com són a les monedes. En una segona columna hi hem escrit la llegenda corregida, és a dir, la interpretació d'aquella lectura, aplicant els principis plantejats i emprant, doncs, caràcters grecs o ibèrics. A la tercera columna, hi hem disposat les lectures resultants de cada interpretació.

COMENTARIS SOBRE LES LECTURES

Hem prescindit generalment d'aquelles dracmes de lectura incompleta, especialment si les lletres que manquen són del començament de la llegenda. Pel que fa a les altres, les hem agrupat de la forma següent:

En primer lloc, hem fet la sistemàtica de les derivacions o imitacions directes de la llegenda EMPORITON. En aquest sector, que correspon al grup primer dels

5. L. VILLARONGA, *Corpus Nummvm Hispaniae ante Avgvsti aetatem*, Madrid, Ed. José A. Herrero, 1994, p. 34, llegenda 34.

enunciats al principi, hem donat preferència a les suplències per lletres gregues. És a dir, si en algun cas calia corregir una lectura d'un signe dubtós per un altre de llegible, ens hem aproximat preferentment a la lletra grega que més s'assemblava a aquell signe. De fet, encara som dins el context d'un assaig, més o menys aproximat, d'escriure en grec i, per tant, aquest era el camí adient. Els resultats d'aquestes lectures els hem reproduït a les taules I i II. L'ordre de les lectures no és alfabètic, sinó que segueix aproximadament el curs progressiu d'allunyament de la llegenda EMPORITON, començant per les dracmes que contenen completa aquesta llegenda com la d'EMPORITONTI i continuant per totes les que comencen per EMP. Vénen després les dracmes amb inicis EN o bé EP, encara ben properes al model, ja que dins el grup de les dracmes regulars sovinteja la forma ENPORITON i el grup de les que comencen per EP són les que han elidit la segona lletra, la M. Vénen després les dracmes que comencen per M, havent elidit, doncs, la E inicial, i finalment d'altres amb més supressions, però que conserven algunes lletres d'EMPORITON o formes properes com ara PORITO, PITON, etc. Moltes d'aquestes dracmes havien estat considerades per Villaronga de lectura derivada d'EMPORITON, però d'altres les hi hem afegit nosaltres. Hem subratllat les lletres ibèriques intercalades en aquestes llegendes, tant si eren regulars, és a dir, sense alteració com si eren alterades. Considerem, doncs, que el context és encara grec i que les lletres ibèriques són l'excepció.

En segon lloc, hem tabulat les llegendes de les dracmes que porten elements suficients per a poder-se assimilar a un topònim conegut o bé que tenim informació per a poder atribuir a alguna seca concreta. Es tracta, bàsicament, de les dracmes que a l'inici hem designat del grup segon amb els seus BARKENO (Barcelona), ILTIRTA i derivats (Lleida), etc. i algunes del grup tercer que tenen una ubicació més o menys segura com ara BASTI, al País Valencià, o KERTEKUNTE, que sembla correspondre a Tivissa. És un grup reduït, amb signes ibèrics de lectura regular, però hi ha l'excepció dels primers signes de la llegenda ILTIRTASALIRNAI, una interpretació que es basa en el context (símbol llop) més que no pas en una lectura pròpiament dita. Nosaltres, però, l'hem respectat. Aquest grup el trobarem a la taula III.

En tercer lloc, hem fet una tabulació de les peces del grup quart i de la resta del grup tercer. En aquest cas predominen les lletres de tipus ibèric. Per tant, hem tendit a fer la suplència en aquesta direcció, més que no pas emprant signes grecs. Podríem dir que ara som en un context ibèric i que, per tant, aquesta direcció és la mes indicada. És per aquesta raó que ara són els escassos signes grecs els que han estat subratllats, com a excepcionals. La taula segueix l'ordre alfabètic de les lectures finals, des d'AATIKULKA fins a URBATER. Aquest grup contenia gairebé un cinquanta per cent de llegendes sense lectura. Cal assenyalar que la interpretació no té sempre una única solució. Així, el signe ibèric que és com una A sense travessar pot ésser llegit com a L o bé com a KA. Un mateix signe ibèric pot

ésser una A o bé una KE segons la posició, i ja hem anat dient que es presenta sovint la irregularitat dels signes girats. Hi ha signes com ara la lletra omega grega que té el so BE en ibèric i la I grega sona BA. Per tant, no hi ha una hipòtesi de lectura única, aplicant els principis establerts, sinó que n'hi poden haver dues o més. Nosaltres, és clar, n'hem hagut de triar una, i ho hem fet donant preferència a la solució ibèrica a la grega, atenent el context, i preferint la sortida fonètica més fàcilment llegible en cas de dues solucions dins del mateix alfabet. Gairebé sempre hem respectat les lectures fetes per Villaronga aplicant el principi de no modificar una hipòtesi anterior si no hi ha elements de pes per a fer-ho. Hi hem fet, això sí, alguna lleu correcció, com, per exemple, la lectura SOISALIR en lloc del SO-SALIR de Villaronga, que deixava sense interpretació una I que és molt fàcilment reconstruïble. En alguns casos nosaltres ho hauríem fet diferent, però ho hem respectat, com és el cas de la lectura NOL, que al nostre entendre hauria d'ésser MOL, o bé la lectura TAKIO, que hauríem preferit TATIO. No creiem que hagi de sorprendre que hagi aparegut o haguem fet aparèixer algun signe grec enmig d'una lectura ibèrica, de la mateixa manera que és evident, per exemple, l'afegit aïllat d'una lletra ibèrica final inconfusible a la dracma amb lectura EMPORITONTI. Hem marcat amb un asterisc les lectures que hem afegit nosaltres. Les peces sense asterisc ja havien estat transcrites per Villaronga o per altres autors anteriors. Aquest grup ocupa les taules IV, V, VI i VII.

Insistim en el caràcter relativament convencional de les lectures i en l'evidència que hi ha altres solucions a més de les que nosaltres hem proposat. Ja hem assenyalat el cas de TAKIO/TATIO. Ara afegirem una sèrie d'alternatives que neixen d'unes observacions que ens ha fet el nostre amic Manuel García Garrido, a qui agraïm la col·laboració i que tindrem molt presents en fer la tabulació definitiva.

1. La llegenda indicada amb una A dins les del grup emporità també es podria llegir ENOKULP, en lloc d'ENoolP, tenint present que la segona O és en realitat una rodona amb punt al mig, que en ibèric dona la KU. També la primera lletra es podria prendre no pas com una E deformada sinó com una KE ibèrica a manca del travessar central i llavors es llegiria KENOKULP. En principi ens decantem per la primera solució seguint el criteri de donar preferència a la reconstrucció de les lletres gregues en aquest grup.
2. La llegenda B dins el grup ibèric irregular, ara llegida OEPAMOMS, es podria transferir al grup emporità. Donant preferència a les formes gregues quedaria OEPITOTS prenent la H inicial a la ibèrica com a O, o bé MEPI-TOTS, convertint-la en una M grega. Tenint present que la darrera lletra és clarament una S ibèrica, ens inclinem per respectar la H com a O ibèrica i preferir, doncs, la primera forma.
3. La sèrie de pals de les dracmes C i D, creu García Garrido que es deuen a signes ibèrics poc gravats i que probablement siguin lletres ibèriques en les

quals apreciem la part de dalt. D'altra banda, la peça C, de les I soles, és un exemplar únic i seria bo d'esperar a veure'n un altre exemplar, que potser en milloraria la lectura. Com a solució, ni que sigui transitòria, es podrien llegir, la primera, la C com a I(?)I i la D com a KAI(?)TAKIKAI.

4. La llegenda E potser tindria més sentit llegint KAMBABAKAR, és a dir, amb lectura ibèrica de les dues I en lloc de fer la lectura a la grega, atès que totes les altres lletres són ibèriques.
5. La llegenda E, ara interpretada KIOE, permet prendre el signe intermedi per una A i una R ibèriques nexades per dalt i fer NARBU o bé passar la N com a H ibèrica i fer OARBU. Ens inclinem per la primera solució, que aporta menys modificacions a allò que veiem.
6. Algunes llegendes podrien ésser ibèriques, però retrògrades. De fet, ja Villaronga considera equivalents la KUM i la MKU (vegeu llegendes G i H). També podria ésser retrògrada la llegenda I, atès que totes les lletres ibèriques són girades. Llavors caldria llegir RNUN. Igualment la llegenda J, que passaria a KAERIO. Atenent, però, al fet que nosaltres pretenem arribar a una lectura identificativa més que no pas a una interpretació, pensem que, tot i tenir present aquest fet, potser cal mantenir les lectures tal com apareixen afegint la indicació «possible retrògrada». També podrien ésser equivalents les NLO i NOL, que semblen formar grup amb les NOLTOSA o NOKE.
7. Finalment, les lectures ORSTIBA i TAO semblen millor llegides com a ORSTIKE i BOO, seguint les formes ibèriques usuals. Pel que fa a la primera, pensem que és bo de canviar-la, però mantindrem la segona, pel criteri indicat de no modificar les lectures fetes per Villaronga.

CONCLUSIÓ

Hom es podria preguntar a què treu cap forçar d'aquesta manera les coses per a assolir unes lectures que probablement no havien estat mai ni tan sols imaginades pels gravadors que varen obrir els encunys per a batre aquestes dracmes. La resposta és senzilla. No pretenem fer cap nova teoria sobre l'alfabet ibèric, cosa per a la qual ens manca la preparació necessària, sinó resoldre d'una manera raonable i una mica més acostada a la realitat històrica el problema de la impossibilitat de poder designar un conjunt de dracmes ibèriques de llegendes singulars. Pensem que amb això haurem avançat potser una mica en superar les propostes de CESTERLACE i CESABERO que tenien el greu inconvenient de desnaturalitzar la veritable intenció imitativa d'escriure EMPORITON i ens permetran parlar d'un ampli conjunt de dracmes sense la necessitat d'anar gravant o ensenyant una sèrie de traços muts per manca d'una hipòtesi de lectura.

TAULA I

EMPO·PITΩNΨ	=	EMPORITONTI
EMPO·PITΛP	EMPO·PITΩM	EMPORITON
EMPO·NT	EMPO·PIT	EMPORIT
ΠMP·Y	EMPO·P	EMPOR
EMPO·DT	EMPO·DT	EMPORT
EMPO·PTIΩN	=	EMPORTION
EMPO·PTI	EMPO·PTM	EMPORTN
EMPO·ITH	EMPO·ITH	EMPOITO
EMPO·IITM	EMPO·IITM	EMPOIITN
EMPO·IIT·I	EMPO·IIT·I	EMPOIITOI
EMPOIMNTP	EMPOIMNTP	EMPOIMNTR
EMPOIP·AP	EMPOIP·AP	EMPIROOP
EMPN	EMPN	EMPN
EMPOIITΩPM	EMPOIITΩPM	EMPOIITOPN
EMPOIITPIIM	EMPOIITPIIM	EMPRINTIIN
EMPTI	EMPTI	EMPTI
EMINTAI	EMINTAI	EMINTOI
EMLO	EMLO	EMLLO
EMOI	EMOI	EMOINI
EMPN	EMPN	EMPN
EMPOIITM	EMPOIITM	EMPOIITN
·EMTRP·ΩC	EMTRP·ΩC	EMTRLOR
EMRTOLO	EMRTOLO	EMRTOLO
ENPI	ENPI	ENPI
ENPII	ENPII	ENPII
ENLOTOM	ENLOTOM	ENLOTOM
ENOOLP	ENOOLP	ENOOLP ^(A)

TAULA II

ΕΗΤΝΤΜΗ	ΕΝΤΝΤΜΗ	ENITNTMO
ΕΗΥΛΘΗ	ΕΝΔΤΘΗ	ENRTOO
ΕΛΘΝ	ΕΓΘΝ	ELON
ΕΘΠΤΙ	ΕΘΡΤΙ	EOPTI
ΕΠΝΘΡΙΤΩΝ	ΕΓΜΘΡΙΤΩΝ	EPMORITON
ΕΠΘΡΙΤΩΝ	ΕΓΘΡΙΤΩΝ	EPORITON
ΕΠΠΡΙΤΩΝ	ΕΓΓΡΙΤΩΝ	EPPRITON
• ΕΠΘΛΘΗ	ΕΓΡΤΘΗ	EPRTOO
ΕΠΡΤΩ	ΕΓΡΤΩ	EPROOI
ΜΕΤΩΜ	ΜΕΤΩΜ	METOM
ΜΥΠΙΤ	ΜΥΡΠΙΤ	MEMPIT
ΜΠΙΠΤΙ	ΜΡΙΕΤΙ	MPIETI
ΜΡΘΗΘΤΡΑ	ΜΡΘΝΘΤΡΩ	MRONOTRO
ΡΘΡΙ	ΡΘΡΙ	PORI
ΡΘΡΙΝΑ	ΡΘΡΙΝΩ	PORINO
ΡΘΡΙΤΩ	ΡΘΡΙΤΩ	PORITO
ΠΘΠΤΜ	ΠΡΙΠΤΜ	PRIITM
ΠΙΤΑΗ	ΡΙΤΩΝ	PITON
ΡΥΤΩΝ	ΡΘΙΤΩΝ	ROITON
ΙΡΙΠΤΩΙΜ	ΙΡΙΠΤΩΙΜ	IRILTOIN
ΙΜΡΤΘΡΗ	ΙΜΡΤΘΡΗ	IMATOROI
ΗΜΡΒΙΤΙ	ΗΜΡΒΙΤΙ	OMPAITI

TAULA III

IQCMH	=	BARKENO
ICQVH	=	BAKERO
IMΨ	=	BASTI
ΨΨΦXQ	=	ILTIRTAR
ΨΨΦXMPΓMΘ	=	ILTIRTASALIR
ΨΨΦXMPΓMΘΓMΨM	=	ILTIRTASALIRUSTIN
<u>Γ</u> XMPΓMΘMΘM	<u>ΨΨΦ</u> ...	ILTIRTASALIRNAI
QΘΘΘMΘ	=	KERTEKUNTE
QSE	=	KESE
QSE	=	KOSE
XQDQMMΓMΘ	=	TARAKONSALIR

TAULA IV

ΛΨΟΙΠ	ΡΡΥΟΙΠ	AATIKULKA	•
ΥΡΡΓ	ΡΥΡΓ	ALBIL	•
ΡΥΗΨΥ	=	ALOBATIN	
ΡΡΕΡΙΜ	=	ARSABAS	
ΡΞΑΨ	=	ASKARKI	
ΡΤΨΥ	ΡΤΨΒ	AURE	
ΙΑΟΧΨ	=	BAKARTAKI	
ΙΑΠ	ΙΑΠ	BALKA	•
ΙΜΙΜΙΘ	=	BANBAIBAR	
ΙΜΗΙΜ	=	BANOBAN	
∴∴∴	ΙΜΘ	BASA	•
ΩΥΡΜΤΨ	ΩΥΡΜΤΨ	BELESUR	
ΩΥΒ	ΩΥΒ	BELSE	
ΩΥΒΙΜ	ΩΥΒΙΜ	BELSEBAN	
ΩΥΒΘΡΥ	ΩΥΒΘΡΥ	BELSEKUI	
ΩΥΒΜΡΥΘ	ΩΥΒΜΡΥΘ	BELSESALIR	
*ΘΡΥΗΜ	=	BOKUAION	
ΙΥΜ	ΟΙΥΜ	BUBANS	
ΕΡΥΡΥ	=	EANLAN	
ΕΥΜΥΥ	ΕΥΟΜΥΥ	ENOSNN	•
ΕΥΤΘ	ΕΥΤΘ	ERUR	
ΕΥΤΜΥΥΘ	ΕΥΤΜΡΥΘ	ERUSALIR	

TAULA V

ƆWVMP	=	ETOKISA	
!!!!!!	=	IBAIBAIBAIBAI ^(C)	•
Ɔ18VY	=	IBAKONTI	
ƆEƆ1	ƆEƆ1	IEIBA	
ƆƆE1Ɔ	=	INEBAN	
Λ!!!XNΛ!	=	KAIBAIBATAKIKAI ^(D)	•
ΛT!!λ0	ΛT!!Ɔ0	KAMILKE ^(E)	•
ΛöΛ1	ΛƆΛ1	KARKABA	•
Ɔ1YƆ^T	Ɔ1YƆPPT	KABAMEAAM	•
Ɔ1MΩM	=	KEBANBEN	•
NΩ0	NΩE	KIOE ^(F)	•
8MƆ	=	KOIA	
0ΛHNM	0ΛHNM	KULOKIS	•
0Y	0Y	KUM ^(G)	
ƆYƆHX1	ƆYƆHX1	LIOTABA	•
TΛ_	TΛ	MKA	•
Y0	Y0	MKU ^(H)	
ƆE1Ɔ	=	NEBAN	
ƆƆHƆƆƆC0	=	NIOSISTER	
Ɔ1Y0	Ɔ1M0	NLNA ^(I)	•
Y1H	Y1H	NLO	
ƆH0	ƆH0	NOKE	

TAULA VI

ΥΗΓ	=	NOL	
ΥΗΓΩΣΔ	ΥΗΓΩΣΔ	NOLTOSA	•
ΜΧ:	ΜΧΙ	NTABA	•
ΗΕΠΙΤΤΣ	ΗΕΡΡΤΟΤΣ	OEPAMOMS ^(B)	•
ΩΙΩΝ	ΩΙΡΕΑ	OIREKA ^(J)	•
ΗΑΡΗΤΜΗ	ΗΑΤΗΤΜΗ	OKAMOMSO	•
ΗΘ	=	OKU	
ΗΓΗΜΗΡΥ	=	OLOSORTIN	
ΗΓΗΜΡΥ:ΩΧΣΕΜΡΥ	=	OLOSRRN:BETASESALIR	
ΗΘ	ΗΘ	OR	•
ΗΘΗΣΒ	ΗΘΗΣΒ	OROSE	
ΗΡΜΤΙΣ	ΗΡΜΤΙΣ	ORSTIBA ^(K)	•
ΗΡΥΜΡΥ	=	ORTINILTIR	
ΡΜΡ	=	RASAL	
ΡΡΡ	ΡΡΡ	RBIKABI	•
ΜΡΥΩΙ	=	SALIRBAN	
ΜΡΠΙ	ΜΡΩΙ	SATOBA	•
ΣΡΗ	=	SILO	
ΣΠΣ	ΣΠΣ	SKSN	•
ΜΗΡΜΑΙΩ	ΜΗΡΜΡΥ	SOISALIR	
ΣΗΥΡΗ	=	SOTIAOI	

TAULA VII

ΣΗΨΡΜΡΝ	=	SOTIARNAN	•
XϥH	X Ϸ H	TAKIO	
X·H	XH	TAO ^(L)	
ΨΣΘΞΣΜΕ ΘΥ	=	TIKIRSKINE KUTI	
ΨΥΓΟΜΨΝ	=	TIMLONTIN	•
ΨΘΓΜΣΔ	ΨΘΓΜΣΔ	TITELIKOR	
ΠΙΠΛΑΤΜ	ШΙΠΛΑΤΜ	TOBAKALUS	•
WCDΓ·MH	WCDΓ·MH	TOKEAUNO	•
WΨοι	WΨοι	TOTIOBA	•
↑ϩιθϩ	↑ϩιθϩ	URBATER	